

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VIII. Quos Effectus habeat Votum paupertatis Religiosæ, signanter
Franciscanæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Nec ab-
tium petere.

Secundum tenetur, si cum eo voto matri-
monium contraxisset, abstinere ab ejus usu,
adeo ut non possit petere debitum, sed
consummato matrimonio solum reddere.

70.
An possit
reddendo
consummare.

An autem possit reddendo debitum ma-
trimonium consummare, dubium est inter
Doctores. Quidam dicunt eum teneri ad
ingrediendam Religionem, eo quod non
subsit aliud medium servandae castitatis:
sed verius est eum ad hoc non obligari; nam
Religionem non vovit, nec ingressus in
eam est medium ordinarium ad servandam
castitatem: cum ergo eo casu perfecta voti
observatio censeatur ei facta impossibilis, eo
quod per media ordinata non possit eam
observare, tenebitur solum ad id, quod pos-
test, scilicet ad non petendum debitum.
Idem dicendum est, si contracto matrimo-
nio rato, votum castitatis emiseric, nisi for-
san siverit, se id non posse implere absque
ingressu in Religionem; adeoque implicite
ad ingressum Religionis se obstrinxerit.

Comparari
adultera ne-
quit debi-
tum red-
dere.

Tertio si conjux incidat in adulterium
tenetur alter non amplius reddere debitum,
sed perfecte servare castitatem: ut etiam
si conjux obierit non poterit ad secundas
nuptias transire.

71.
Votum hoc
sponsalia
subsequen-
tia irritat,
non praece-
dena.

Denique si votum castitatis vel religio-
nis sit emissum ante sponsalia reddidit ea ir-
rita, si contrahantur. Est communis Docto-
rum. Si vero post sponsalia votum castita-
tis emittatur, probabilius est ea non dissol-
vi: quia in praedictum sponsa factum est,
nec jus hoc votum in sponsalibus excipit,
sicut excipit votum Religionis, quod red-
dit sponsalia irrita. Vide *Disp. 1. De Spon-
sal. n. 38.*

QUAESTIO VIII.

Quos effectus habeat votum pau-
peratis Religioso, signanter
Franciscana?

72.
Per votum
paupertatis
abdicatur
proprietas
& domi-
nium.

PER votum paupertatis voluntariae pro-
fitetur Religiosus se nihil habere, vel
habere posse tamquam proprium: quod
quidem sancte emitti tam certum est, quam
statum religiosum esse sanctum, & Deo
gratum. Specialiter autem Alexander I V.
Bulla particulari damnat Haereticos asse-
rentes, melius esse sua retinere & ex ijs
eleemolynas facere. Et merito: cum Scrip-
tura aperta testetur esse opus consilii &
supererogationis, ad quod, tamquam perfe-
ctius opposito, invitat Christus *Matth. 19.*
Si vis perfectus esse, vende, vende qua habes
&c. & Luca 14. Qui non renuntiat omnibus,
qua possidet non potest meus esse discipulus.
Idemque patet exemplo Apostolorum, quo-
rum nomine Petrus dixit Christo *Matth.*
19. Ecce nos reliquimus omnia.

73.
Erat abdi-

Nihilominus in ea praecise sistendo, non
continet aliquam honestatem amabilem, si-

cut continet eleemolyna, oratio &c. indif-
ferens enim est divitijs uti vel non uti: ma-
gnam tamen honestatem continet, quate-
nus est medium utilissimum ad perfectio-
nem acquirendam, ut patet ex verbis Chri-
sti *relig.*: divitijs enim cor illaqueant &
perfectiorem suffocant, mentem a Deo &
spiritualibus avocando & terrenis invol-
vendo, ut experientia docet. Ut autem
ostendamus, quomodo Religiosum in reci-
piendo, retinendo, utendo alieno &c. pro-
cedere debeat.

DICO I. Religiosus vi voti paupertatis
nequit recipere dominium alicujus rei
nomine proprio. Patet ex *Tridentino sess.*
25. c. 2. de Regularibus & alijs juribus. Ex qui-
bus & communi omnium doctrina ac sensu
Ecclesiae constat, Religiosum solemniter
professum etiam incapacem esse omnis domi-
nii. Quae incapacitas non nisi in jus eccle-
siasticum est referenda: etsi enim possit quis
se propria voluntate privare omni domi-
nio, non tamen se facere inhabilem ad illud
recipiendum, si voluntatem mutare velit.

DICO II. Vi voti paupertatis prohi-
betur Religiosus sub peccato, ex genere suo
mortali, abstinere a receptione, detentione,
alienatione & usufructu alicujus rei tempo-
ralis sine licentia Superioris. Ita Doctores
unanimitur tradunt ex juribus, signanter
Tridentino sup. ubi Superioris permissionem
exigit ad usum bonorum mobilium, addens:
*Quod si quis aliter quidquam tenere deprehen-
sus aut convictus fuerit, is biennio activa &
passiva voce privatus sit.* Ratio est: quia Re-
ligiosus vovet nihil habere seu possidere,
consequenter nihil recipere aut conservare
nomine proprio: haec enim omnia sunt actus
proprietatis. Solum itaque potest precario
rebus uti de licentia aliena, scilicet Superioris.
Estque perinde, etiam si dominium rei
maieat apud donantem: nam usus assump-
tus arbitrio proprio & non Praelati, est
consentiente domino, non excusat a vitio
proprietatis.

Hinc vi voti paupertatis debet Religio-
sus nihil velle habere, possidere, usurpare
tamquam proprium, id est, affectu retinendi
jure suo, seu independenter a voluntate Su-
perioris. Unde etiam debet esse paratus quo-
vis momento exui usu & possessione rei, ad
nutum Superioris: neque aliquid aliter dare
vel alienare: adeo ut etiam dispensator ali-
quarum reru nequeat eas nisi ad arbitrium
Superioris distribuere: sic ut eo ipso, quo a
voluntate Superioris recedit, incurrat judi-
cium proprietatis, dispensans, quasi domi-
nus & ab alterius arbitrio non pendens. Im-
mo nec potest quisquam absque Superioris
facultate, permissa ad usum proprium, alijs
dare mutuo aut commodato: est enim sim-
plex usufructus, idque precario, quamdiu
Superiori videbitur: concedere autem rem
alteri, non est usufructus sed usufructuarius. Un-
de etiam debet in rebus, quibus utitur, adhi-
bere

bere diligentiam, saltē communiter ab hominibus adhiberi solitam, immo majorem, quā a domino, in custodia vel consumptione rerum, præsertim quæ ipsius curæ committuntur, v.g. in libri, candelis, charta, vestimentis &c.

mosyna, legato, propria arte &c. nisi sit planè exēptus à Prælatis Regularibus: tunc enim omnia acquirit beneficio. Intellegitur autem exceptio de beneficijs non unitis monasterio ex induc. Sedis Apostolicæ, ut censentur spectare ad membra Abbatis vel monasterii (prout varia unita sunt) ductus enim inde superflui post mortem cedunt monasterio. Vide *Sum. un. de Supplend. negligentia Prætorum.*

Eique non unita.

77. Nec usurpare res communes sine licētia, qua quo ad eas faciliè presumitur.

Præterea nequit usurpare sine licētia res communes v.g. libros &c. quæ tamen quia faciliè præsumitur, non faciliè liberit peccatum mortale, præsertim si res non pereat, nec extra ordinem concedatur; vel et si usu cōsumatur, tamen sumatur ad usum proprium in parva quantitate & sine notabili detrimento monasterii. Immo ob materiæ parvitatem, sæpe excusatur à mortali cōmodans alteri etiam extraneo, v.g. librum ad aliquod tempus. Similiter ex levitate materiæ aut præsumpta licētia excusatur à mortali receptio rei ea intentione, ut statim tradatur communitati. Item quando aliquid accipitur ad usum proprium loco alterius rei similis, quæ ex bonis communibus data est vel danda fuisset. Qualis autem licētia Superioris requiratur & sufficiat, dicemus. *Quest. seg.*

Dico III. Altissima paupertas, quam profitentur Fratres Minores, excludit omne dominium & jus politicum cujusvis rei temporalis, tam mobilis, quā immobilis, tam in communi, quā in particulari, contenta solo usu simplici facti, ut patet ex c. 6. Regulæ & declarationibus variorum Pontificum, in materia *De iustitia & jure Dist. 4. Quest. 3. §. 4.* relatis & expensis.

80. Altissima Fratrum Minorum paupertas declaratur.

Dominium porrò Ecclesiæ, Oratori, Ecclesiæ annexi & cæmeterii est penes Sedem Apostolicam. Reliquarum autem rerum, etiam mobilium, & unico actu consumptibilium similiter assumpserunt in se Pontifices, nisi tamen illud sibi reservarint ipsi donantes. Vide dicta à nobis loco jam citato n. 48. & segg.

81. Quorum rerum Ecclesiæ sibi assumpserit dominium.

78. Monasterium succedens in bona Religiosi succedit ex jure communi.

Petes I. An & quæ bona Religiosi transeant ad monasterium? Resp. si monasterium non habeat jus successione (prout ex *Tridenti. sess. 25. c. 3.* non habent monasteria Minorū & Cappucinatorum, & ex statutis suis tam domus professæ, quā Collegia Sclutarum, ut docet *Lessius dubio 10. n. 81.*) omnia bona Religiosi, de quibus ante professionem non disposuit, devolvuntur ad hæredes ab intestato. Si autem habeat monasterium jus succedendi, sicut possidendi bona etiā immobilia (prout habent reliqua monasteria) succedit in omnia bona Religiosi, etiam immobilia, de quibus ante professionem non disposuerat. Et hæc quidem de jure communi. Mõre tamen Hispanorum, Belgarum, & Gallorum monasterium non succedit, sed proximiores consanguinei, nisi ex pacto bona monasterio referventur.

Excipit tamen Nicolaus III. dominium rerum, quarum usus nullo modo potest esse licitus Fratribus, scilicet pecuniarum & rerum ad illas reducibilium: quarum proinde dominium usque ad alienationem manet penes donantes; adeo ut cum Fratres recurrunt ad pecuniam in necessitate, accedant ad Syndicos, non tamquam tales, sed tamquam amicos & depositarios seu ministros dantium. Tamen Martinus V. etiam assumpserit noscitur dominium pecuniarum, quod donantes à se abegasse censentur: sic ut consequenter expendi debeant per Syndicos tãquam procuratores Sedis Apostolicæ. Qui modus servatur in familia Ultramontana, & defenditur fusè à *Mansueti* in particulari *Relatione Theologica de Syndicis*, tamquam Consensus puritati Regulæ, immo tamquam admissus à Familia Cismontana, etiam in statutis novissimè *Toletis* recognitis Anno 1633. cujus tamen oppositum manifestè protestantur eadem statuta c. 3. §. 3. n. 1. idemque significant §. 2. n. 6.

An etiam pecuniarum.

Obstat tamen subinde nos patris.

Quidam professus acquirit monasterio.

Petes II. Cui acquirit Religiosus post professionem? Resp. quidquid acquirit, acquirit monasterio c. *Abbas 18. q. 2.* & alibi. In quo similis est partim servus, qui nihil sibi, sed totum domino acquirit: partim filius, quo inscio aut invito potest patris familias acceptare hereditatem filio oblatam, sic & monasterium: quod tamen non tenetur ex Religiosi, et si Prælati, delicto, nisi in quantum aliquid conversum est in commodum monasterii: nam *Delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare*, ut habet regula 76. juris in 6.

Hinc sequitur I. Fratres Minores non posse habere annuos redditus, ne quidem pro Ecclesiâ aut sacristia. Tum quia Clemens V. indefinitè decernit, illos repugnare statui Fratrum, & computari inter immobilia, tum quia eos non esse capaces reddituum simpliciter decernit Clemens VII. in quodam Brevi edito Anno 1526. Quare immeritò *Sanchez l. 7. c. 27. n. 29.* & *Lugo* contrarium asserunt, ut suam, sive domum professarum, in hoc puncto paupertatem præ nostra extollant. Quæ consequentia nihilominus non subsisteret: cum equidem non ad ordinem (prout monasterium & Ecclesiâ cum bonis mobilibus ad domum profes-

82. Hinc nequeunt Fratres Minores habere annuos redditus, nequidem pro sacristia.

Nisi acquiritur ex beneficio extra monasterium.

Excipe nisi Religiosus habeat beneficium extra monasterium vel ordinem: is enim acquirit beneficio non monasterio, cui proinde non cedunt, quæ supersunt post mortem, & fuerunt ex beneficio seu ejus intuitu acquisita c. *Statutum 18. q. 1.* Secus est de acquisitis aliunde, scilicet ecclē-

professionem ad Sedem Apostolicam jus & proprietatem redituum spectaret.

83. *Vis nec possunt emere, pro dero. C. 6.*
Sequitur II. Fratres Minores nihil possunt proprie emere, vendere, mutuare, oppignorare, commutare, pacta, conventiones, obligationes facere, debita contrahere &c. mutuum, commodatum, pignus recipere &c. De quibus vide expositores Regulae, signatim *Marinarius in caput 6. Tit. 3.* per varias quaestiones de his differentem.

84. *Qualiter tenentur ad usus ar. 80s.*
Dico IV. Etsi paupertas evangelica essentialiter absolvetur abdicatione omnis juris & proprietatis: tenentur tamen Fratres Minores vi professionis ad usus arctos & pauperes in Regula expressos, v. g. usum vilius vestimentorum, & duarum tantum tunicarum, non usum calceamentorum &c. in reliquis autem per Regulam non expressis v. g. aedificijs, ornamentis &c. obligantur ad usus moderatos, uti conformiter ad altissimam paupertatem declaravit Nicolaus III. & Clemens IV. Quae moderatio non consistit in indivisibilibus, estque iudicanda per Praelatos secundum qualitatem locorum, temporum, personarum, & rerum. Vide Pontificum Declarationes ante citatas & Regulae expositores, qui etiam alia huc spectantia, v. g. usum pecuniarum Fratribus Minoribus vi Regulae inhibita, sufficienter tractant.

QUESTIO IX.

Quale peccatum sit proprietatis? Quae licentia ab ea excuset? & quae proprietariorum poena.

85. *Quale & quoruplex peccatum sit proprietatis.*
Dico I. Proprietatis est peccatum sacrilegii, scilicet ratione violationis voti ut patet.

Dico II. Ordinariè in super proprietatis est peccatum furti, utpote usus rei alienae invito domino v. g. monasterio (cujus loco in Ordine Fratrum Minorum est Pontifex) ad quod res Religioso oblata & ab eodem acceptata statim devolvitur.

Dixi ordinariè, si enim concedens Religioso usum rei, velit retinere dominium, Religiosus committit sacrilegium, non furtum. E contra, si Religiosus, consentiente Praelato, usurparet res alienas, furaretur, & tamen non esset proprietarius seu sacrilegus.

86. *Quam ad proprietatem mortalem requiritur materia quantitas.*
Dico III. Proprietatis est peccatum mortale, quando usurpatur ea quantitas, quae est materia sufficiens furti mortalis: nam sicut ista quantitas sufficit ad gravem injuriam erga proximum, sic etiam ad gravem injuriam erga Deum in materia Religionis. Ita plerique Doctores. Etsi tamen leve peccatum proprietatis, si res in se sit levis, etsi conjuncta sit gravis damnificatio, v. g. si furando aciem inferatur proximo grave detrimentum: non enim est contra votum paupertatis alterum damnificare, sed usur-

pare res temporales sine licentia.

Petes I. Qualis licentia Superioris requiritur ad hoc, ut excusetur peccato proprietatis? Resp. Licet sincere & secure in hoc procedatur, requiritur licentia expressa, dum commode peti potest: alioquin probabiliter praesumpta cum intentione manifestandi Superiori prima opportunitate: intellige, quando res adhuc extat. Ratio est: quia sic magis receditur à receptione aut detentione rei proprio nomine seu auctoritate.

Resp. II. Sufficere in rigore loquendo consensum tacitum seu probabiliter praesumptum, etiam quando patet ad Superiorem accessum saltem ad excusandum à mortali. Ita plurimi Doctores. Ratio est: quia non dicitur res fieri nomine proprio & absque licentia Superioris, quando ejusmodi consensus adest. Deinde expressi & taciti eadem est virtus, ut dicitur *c. 2. de Rescriptis*, & *l. Cum quid ff. de Rebus Creditis*; eademque in jure regulariter aequiparantur ut *Glossa in l. Expressa ff. De Regulis Juris*. Haec autem licentia tacita aliquando supponit praesentem voluntatem & ratihabitionem Superioris, v. g. quando Superior videns, non tantum dissimulat permissivè eò quod non possit commode hic & nunc contradicere. (haec enim non sufficeret) sed approbative scilicet, cum posset facile contradicere & tacet. Item quando usus, in Religione, praesertim etiam timoratorum, à Superiore toleratus habet, ut aliqua ad certam quantitatem recipiantur non petita licentia. In monasterijs tamen bene ordinatis non conceditur haec facultas generaliter, nisi in rebus parvi momenti & crebro occurrentibus.

Aliquando autem facultas haec non respicit voluntatem praesentem, sed futuram sub conditione, quia videlicet, si Superior scire foret contentus. Et ista proprie dicitur licentia praesumpta. Signa autem varia sunt ex quibus possit prudenter praesumi ista voluntas, scilicet ex conditione & qualitate tam Superioris, quam subditi: si hic sit vir gravis, amicus & ille dulcis & proclivis ad condescensiones similes, nec solius casus reprehendere, & maxime ex actibus praeteritis, si simili casu praesumptam fuisse licentiam, ostendat sibi non ingratum. Item ex qualitate rei, utpote levis & ferè nullius momenti. Ex facto ipso, utpote cedente in utilitatem monasterii.

Hinc fit à quibusvis Religiosis & in unaquaque Religione non eandem posse praesumere praesumptam licentiam, uti nec in unoquoque monasterio & respectu Superiorum quorumcumque, sed attendendam qualitatem Religionis, Superioris & monasterii &c. Porro haec praesumpta licentia est superior, quando non tantum praesumitur Superior fore contentus, si veram peterem, sed etiam praesumitur non aegre laturus istam veniae praesumptionem. At minus secuta est quando Superior aegre ferre noscitur, si non petatur,